

LAKIALOITE 77/2010 vp

Laki luonnonsuojelulain 38 §:n muuttamisesta

Eduskunnalle

ALOITTEEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Lakialoitteessa ehdotetaan nykyisin luonnonsuojeluasetuksessa (160/1997) rauhoitetuiksi säädettyjen kotoperäisten matelijoiden rauhoittamista suoraan luonnonsuojelulain nojalla.

Lisäksi aloitteessa ehdotetaan, että kyy rauhoitettaisiin nykyisin jo asetuksella rauhoitettujen kangaskäärmeen, rantakäärmeen, sisiliskon

sekä vaskitsan ohella suoraan lain määräyksen perusteella.

Lakia muuttamalla Suomi voisi poistaa tekemänsä varauman Euroopan luonnonsuojelusopimukseen (Bernin sopimus 1979), jossa edellytetään muun muassa kaikkien luonnonvaraisten matelijoiden ja sammakkoeläinten rauhoittamista.

PERUSTELUT

Kulttuurinen tausta

Kivikaudesta rautakauteen kyy oli suomalaisten kunnioittama eläin, se oli ihmisen ja Maan Emon välinen napanuora, joka takasi jokapäiväisen ravinnon ja jota ei haluttu vahingoittaa.

Uskonpuhdistus ja Raamatun suomennos antoivat synkän kuvan käärmeestä, vähitellen myös kyystä. 1980-luvun alkuun tultaessa kyy oli taantunut voimakkaasti koko Euroopan alueella. Länsi-Euroopan maat päättivät yhteisellä sopimuksella rauhoittaa kyyä.

Nykytila

Suomessa valtion luonnonsuojeluvalvoja Antti Haapanen esitteli vuonna 1981 asian maa- ja metsätalousministeri Taisto Tähkämälle ja eh-

dotti kyyä suojelua lailla. Ministeri Tähkämää ei tähän suostunut.

Tehometsätalous, rakentaminen, tielinjaukset ja muu maansiirto ovat olleet hävittämässä kyykanta nopeasti. Samaan suuntaan ovat vaikuttaneet kyyä suolistolaiset. Kannat ovat kutistuneet neljässäkymmenessä vuodessa 10—20 prosenttiin 1960-luvun tilanteesta.

Kyyä pelätään ja sitä vainotaan. Taustalla ovat ihmisen ennakkoluulot ja kulttuuriperintemme, joka on tehnyt käärmeestä kavalan ja pelottavan ihmistä vaanivan eläimen.

Tosiasiassa kyy on rauhallinen hyötyeläin, joka ei vaani ihmistä vaan jyrjijöitä, kuten myyriä ja sammakoita. Se ei käytä myrkkyään ihmiseen kuin viimeisessä hengenhädässään, silloinkin vain pienen määrän pakoon päästäkseen.

Kyyn hengenvaarallisuus käy selville verrattaessa sitä hirvieläimiin, puutiaiseen tai ampiäisiin. Suomessa on kahdenkymmenenviiden viime vuoden aikana kuollut yksi ihminen kyyn puremaan.

Kotimaiset ja kansainväliset säännökset

Luonnonsuojelulain 6 luvussa säädetään eliölajien suojelusta. Kaikki Suomen matelija- ja sammakkoeläinlajit ovat kyytä lukuun ottamatta rauhoitettuja. Rauhoitus on toteutettu monimutkaisella tavalla siten, että luonnonsuojelulain (1096/1996) eliöiden suojelua koskevan luvun (6 luku) säännöksiä sovelletaan vain nisäkkäisiin ja lintuihin. Matelijoiden ja sammakkoeläinten rauhoituksesta on säädetty luonnonsuojeluasetuksessa (18 § koskien eläinlajien rauhoittamista sekä asetuksen liite 2).

Kansallisen rauhoituksen lisäksi matelijoita ja sammakkoeläimiä suojelevat myös Euroopan yhteisön keskeiset luonnonsuojelusäännökset, lähinnä luontodirektiivi, jonka lajiliitteissä on mainittu yksi matelijalaji (kangaskäärme, liite IV) ja kolme sammakkoeläinlajia: viitasammakko (liite IV), sammakko (liite V) ja rupilisko (liitteet II ja IV).

Eri liitteissä mainitut lajit edellyttävät jäsenvaltioilta eritasoisia suojelutoimia. Liitteessä IV mainitaan yhteisön tärkeinä pitämiä lajeja (mukaan lukien kangaskäärme), jotka edellyttävät tiukkaa suojelua, ts. niiden tahallinen tappaminen, pyydystäminen, häiritseminen sekä kaupallinen käyttö on kielletty.

Direktiivilainsäädäntö perustuu mm. Euroopan luonnonsuojelusopimukseen (Bernin sopimus 1979), jossa edellytetään mm. kaikkien luonnonvaraisten matelijoiden ja sammakkoeläinten rauhoittamista. Sopimukseen liittyessään Suomi teki kuitenkin varauksen päättää rauhoituksista kansallisella tasolla, ja niinpä mm. kyy on edelleen Suomessa rauhoittamaton, vaikkei rauhoittamattomuudelle ole perusteita.

Luonnonsuojelullisin perustein kyy tulisi rauhoittaa heti. Kyyn rauhoittamattomuus on vakava uhka lajille, sillä se mahdollistaa mm. luonnonvaraisten yksilöiden keruun ja terraariokas-

vatuksen sekä vaikkapa eläinten kaupan ulkomaalaisiin yksityiskokoelmiin. Laji sopeutuu huonosti terraariokasvatukseen. Kyyn tappaminenkin on sallittua, kunhan se tehdään eläinsuojelulain säännösten mukaisesti eli "mahdollisimman nopeasti ja kivuttomasti".

Luonnonsuojelulaissa kielletään rauhoitettujen eläinten ottaminen elätettäväksi, mutta tämä ei koske kyytä, koska sitä ei ole määrätty rauhoitettavaksi luonnonsuojelulain 38 §:ssä tai sen perusteella annetussa luonnonsuojeluasetuksen liitteessä 2.

Eläinsuojelulaissa (247/1996) kielletään (13 §) ainoastaan luonnonvaraisten lintujen ja nisäkkäiden ottaminen elätettäväksi, ja metsästyslaki koskee ainoastaan laissa määriteltyjä rauhoittamattomia lajeja, joiden joukossa ei kyytä ole.

Kyy on Suomessa vailla lain suojaa. Suomea pidetään luonnonsuojelun esimerkkinä. Ei ole kunniaksi, että kyy on rauhoitettu muualla Euroopassa, mutta ei Suomessa. Kyyn rauhoittamisella on kiire.

Lakialoitteen muutosehdotukset

Matelijoiden suojelu luonnonsuojelulain 6 luvun 38 §:n perusteella

Luonnonsuojelulain 38 §:n 1 mom. Lakialoitteessa ehdotetaan säännöksen muuttamista siten, että luonnonsuojelulain 6 luvun säännöksiä eliölajien suojelusta sovellettaisiin myös matelijoihin.

Luonnonsuojelulain 38 §:n uusi 4 mom. Pykälään ehdotetaan uutta momenttia, jonka mukaan koko maassa rauhoitettuja kotoperäisiä matelijoita ovat kangaskäärme (*Coronella austriaca*), rantakäärme (*Natrix natrix*), sisilisko (*Lacerta vivipara*), vaskitsa (*Anguis fragilis*) ja kyy (*Vipera berus*).

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että eduskunta hyväksyy seuraavan lakiehdotuksen:

Laki

luonnonsuojelulain 38 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan luonnonsuojelulain (1096/1996) 38 §:n 1 momentti ja
lisätään 38 §:ään uusi 4 momentti seuraavasti:

38 §

Eläinlajien rauhoittaminen

Tämän luvun soveltamisalaan kuuluvat nisäkkäät, linnut ja matelijat ovat rauhoitettuja.

Koko maassa rauhoitettuja kotoperäisiä matelijoita ovat kangaskäärme (*Coronella austriaca*), rantakäärme (*Natrix natrix*), sisilisko (*Lacerta vivipara*), vaskitsa (*Anguis fragilis*) ja kyy (*Vipera berus*).

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____ kuuta
20 _____.

Helsingissä 29 päivänä syyskuuta 2010

Pentti Tiusanen /vas
Erkki Pulliainen /vihr
Veijo Puhjo /vas
Merja Kuusisto /sd
Timo Juurikkala /vihr
Tanja Karpela /kesk
Jukka Gustafsson /sd

Annika Lapintie /vas
Satu Taiveaho /sd
Tarja Tallqvist /kd
Minna Sirnö /vas
Merja Kyllönen /vas
Jouko Laxell /kok
Kari Uotila /vas